

ЗАСТОСУВАННЯ ГЕОГРАФІЧНОЇ КАРТИ В КАРТОГРАФІЧНІЙ НАУЦІ

Карти мають здатність одночасного огляду простору в будь-яких межах – від невеликої ділянки місцевості до поверхні Землі в цілому. Вони створюють зоровий огляд форми, величини і взаємного положення об'єктів, дозволяють знаходити їхні просторові розміри: координати, довжини, площі, висоти й об'єми. Карти містять необхідні кількісні і якісні характеристики цих об'єктів і, нарешті, показують існуючі між ними зв'язки: просторові і деякі інші. Ці властивості пояснюють значення і цінність карт для практики [3].

Карти служать надійним путівником на суші й в океані, при русі військ і в туристичних походах, для польоту на повітряному кораблі і для пішохідного маршруту. У військовій справі вони є основним джерелом інформації про місцевість й обов'язковим посібником для керування військами й організації їхньої взаємодії. У промисловому, енергетичному і транспортному будівництві карти використовуються як основа для досліджень, проектування і переносу в натуру інженерного проекту.

Географічні карти, фіксуючи положення, стан і просторові зв'язки конкретних об'єктів (явищ), дозволяють не тільки економно і виразно висловлювати знання про розміщення явищ, але також знаходити закономірності цього розміщення.

Сфера використання карт як засобу наукового дослідження швидко поширюється в міру загального наростання темпів наукового прогресу. Зокрема, цьому поширенню сприяють успіхи в становленні інформатики й у розробці теорії моделювання.

Дослідження за допомогою інформатики загальних проблем збору, збереження і передачі знань дозволяє ще повніше оцінити достоїнства географічних карт як особливої форми обробки, представлення й аналізу просторової інформації. Як було зазначено ці позитивні якості полягають у можливості одночасного, цілісного сприйняття картографічних зображень, у наочності територіальних розходжень і зручності аналізу просторових сполучень, взаємозв'язків і закономірностей.

Енергійне впровадження в сучасну науку методів моделювання відкрило в застосуванні у картографії справжню силу карт як узагальнених і спрощених просторових образів реального світу, тобто його моделей, що відбивають ті сторони, властивості і процеси дійсності, котрі важливі для цілей конкретних досліджень. Карти дозволяють одержувати нові знання, вивчати процеси розвитку і прогнозувати багато явищ. Розробка методів використання карт як засобу дослідження складає одну з головних задач сучасної картографічної науки.

Значення карти в дослідженнях Землі дуже велике. «Карта є

початком і кінцем географічного вивчення, опису та виділення ландшафту», – писав Л. С. Берг [1]. Розвиваючи цю думку можна накреслити три основних шляхи використання карти пізнання території.

Перший шлях найпростіший (елементарний або пасивний). У цьому випадку картографія не збагачується будь-якими новими ідеями або методичними прийомами. Географічна карта служить лише технічним засобом або картографічною основою, за допомогою якої вчений викладає в графічній формі свої теоретичні знання. Він їх наносить на карту-основу, а потім робить висновок про міру правильності своїх наукових суджень, про досліджуваний предмет [2].

Другий шлях застосування карти можна назвати науково-галузевим. У цьому випадку кінцевим результатом для вченого стає тематична карта, а для картографа виникають визначені, часто дуже цікаві передумови для науково-методичних картографічних розробок у відповідних галузях тематичної картографії [2].

Третій шлях застосування географічної карти в наукових дослідженнях почав формуватися відносно недавно. Своім виникненням він зобов'язаний не тільки практичній картографії, але і тим новим завданням, що встали перед географією в зв'язку з вирішенням проблем конструктивно-перетворювального характеру. Використання карти у вирішенні цих задач можна назвати комплексним, тому що при цьому створюються сприятливі умови для виникнення нових напрямків у тематичній картографії і наукових понять у розвитку картографії [2].

Один з таких напрямків – ресурсно-оціночний. Карта в даному випадку використовується для показу природних явищ не як елементів ландшафту, а як матеріальних об'єктів, необхідних для практичної діяльності людей. Вийшло вже чимало карт, що характеризують і оцінюють різні види природних ресурсів. Вони одержали назву природноекономічних. Це, власно кажучи, новий тип карт типологічного районування території на основі ресурсної оцінки зображуваного об'єкта і практичні рекомендації з використання тієї або іншої територіальної ділянки [2].

Подібне величезне значення карт у сучасній науці і його поступове розширення не може не позначатися на її значенні в шкільній освіті, що знайомить молоду людину з цим геніальним винаходом людства.

Список використаних джерел:

1. Берг Л. С. Географические зоны Советского Союза / Л. С. Берг. – М. : Огиз-Географгиз, 1947. – 397 с.
2. Берлянт А. М. Карта – второй язык географии / А. М. Берлянт. – Москва : Просвещение, 1985. – 192 с.
3. Картографія. Терміни та визначення. – Київ : Держстандарт України. – ДСТУ 2757-94. – 1994. – 95 с.